List 11. **NOVICE** Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 13. marca 1878.

Obseg: Zemljiški (gruntni) davek v različnih deželah Avstrije l. 1871. in 1878. — Opomin za čas spomladanske setve. — Gospodarske novice. — Zapisnik 42. odborove seje Matice Slovenske v Ljubljani 6. marca 1878. leta. — Turki pred Dunajem leta 1529. (Dal.) — Avstrija in slavjanski jug. — Z globočine morjá. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Zemljiški (gruntni) davek

v različnih deželah Avstrije leta 1871. in 1878.

Zemljiški davek spada v vrsto tistih davkov, ki se imenujejo direktni ali neposredni davki. V to vrsto namreč spadajo: 1) zemljiški (gruntni) davek, 2) hišni davek, 3) pridobnina (obrtnijski davek) in 4) dohodnina (davek od dohodkov).

Skupaj so ti davki znesli 1871. leta 78 milijonov in 375.718 gold.; — za leto 1878. pa imajo znašati 89 milijonov in so na različne dežele Avstrijske razdeljeni tako-le:

	1871	*1878*
	goldinarjev	
za Avstrijo pod Anižo . .	22,095.790	24,437.000
za Avstrijo nad Anižo . .	3,595.069	4,031.100
za Solnograško	658.500	775.500
za Tirolsko in Predarelsko .	1,473.579	1,587.700
za Štajarsko	3,856.602	4,440.000
za Koroško	1,136.313	1,210.300
za Kranjsko	1,387.097	1,483.000
za Primorsko	2,292.346	2,413.000
za Dalmacijo	608.921	637.000
za Česko	21,904.762	25,455.000
za Moravsko	8,599.366	9,487.000
za Šlezko	1,650.494	1,978.400
za Galicijo	8,298.322	10,118.000
za Bukovino	818.657	947.000
Skupaj .	78,375.718	89,000.000

Od teh direktnih davkov spada na zemljiški (gruntni) davek:

	1871	*1878*
	goldinarjev	
za Avstrijo pod Anižo . .	3,753.265	3,804.000
za Avstrijo nad Anižo . .	2,185.753	2,197.000
za Solnograško	375.539	374.000
za Tirolsko in Predarelsko .	1,075.072	1,082.000
za Štajarsko	1,988.720	2,000.000
za Koroško	698.773	694.000
za Kranjsko	852.345	836.000
za Primorsko	611.775	637.000
za Dalmacijo	342.977	340.000
za Česko	13,649.305	13,795.000
za Moravsko	5,296.735	5,317.000
za Šlezko	970.624	972.000
za Galicijo	4,365.057	4,493.000
za Bukovino	357.120	359.000

Zemljiški davek je tedaj leta 1871. znesel 36 milijonov in 523.054 gold., — za leto 1878. pa znaša 36 milijonov in 900.000 gold.

Če primerjamo hišni davek, ki je znesel v vseh teh deželah 1871. leta 18 milijonov in 370.858 gold., za 1878. leto pa znaša 23 milijonov in 500.000 gold., — obrtnijski davek, ki je znesel 1871. leta 7 milijonov in 692.821 gold., za 1878. leto pa znaša 9 milijonov, — in dohodni davek, ki je leta 1871. znesel 15 milijonov in 511.555 goldinarjev, za leto 1878. pa znaša 19 milijonov gold., je iz vsega tega očitno, da največa davkovska bremena nosijo kmetijska posestva.

V pregledu teh davkov je zdaj še posebno zanimivo primerjati: koliko so stroški za iztirjevanje davkov (Steuer-Executionskosten) leta 1871. znesli in za koliko so proračunani za leto 1878. Za leto **1871.** so bili eksekutivni stroški proračunani na 69.910 gold., za **1878.** pa so proračunani na 210.000 gold., in sicer tako-le v posameznih deželah:

	1871	*1878*
	goldinarjev	
za Avstrijo pod Anižo . . .	15.400	45.000
za Avstrijo nad Anižo . . .	2.500	3.600
za Solnograško	500	1.800
za Tirolsko in Predarelsko . .	—	100
za Štajarsko	15.000	26.000
za Koroško	6.000	11.000
za Kranjsko	2.700	12.000
za Primorsko	2.500	16.000
za Dalmacijo	—	500
za Česko	6.000	16.000
za Moravsko	360	12.000
za Šlezko	250	1.000
za Galicijo	13.700	60.000
za Bukovino	5.000	5.000
Skupaj .	69.910	210.000

Vse te številke kažejo, da se bodo letos večidel v vseh deželah davki ostro iztirjevali, zato so stroški iztirjevanja skoro v vseh deželah veliko veči. Je morebiti to tisti „volkswirthschaftlicher Aufschwung“, kateremu se je od liberalne stranke tolika hvala pela?

Opomin za čas spomladanske setve.

Kakoršna setev, taka žetev. Seme, ki se za setev vzame, mora biti kalivno. Popolnem zrelo seme kalí krepkeje, kakor ne popolnem zrelo. Kakor se pri nas semena hranujejo, ne more skoro drugače biti, kakor da vsako leto nekoliko kalivne močí zgubivajo, in da nekatera po 5 do 6 letih ne kalijo več. Najbolje je tedaj za setev vzeti popolnem zrelo seme zadnje žetve.

Seme je posodica redivnih snov kalijoče rastline. Čem več redivnih snov ima seme, tem bolj se redí in raste rastlina, tem več bo imela sadú in tem lože se bode zoperstavljala vremenskim uimam. Seme, ki ima več redivnega v sebi, je težje memo tacega, v katerem je malo redivnih snov. Zatega del naj se za setev jemlje le težko seme.

Razvitju rastlin je plevel na poti; zato je treba plevel odstraniti, pa tudi še posebno na to paziti, da se z dobrim semenom ne seje tudi plevel vmes. Težko seme od plevela se dá z mašino, ki žito čisti (veternico, trierom) ločiti. Tedaj je treba pred setvijo očistiti seme s čistilno mašino.

Da bode seme kalilo, mora pa tudi zemlja, kamor ga seješ, že nekoliko ogreta biti. Seme, v premokro zemljo vsejano, gre pod zlo za to, ker mu toplote manjka. Spomladanska setev se mora tedaj še le takrat pričeti, kedar je zemlja zimske mokrote se osušila. Lahka zemlja se poprej osuši, kakor težka. Na lahki zemlji se tedaj spomladanska setev poprej prične, kakor na polju s težko zemljo. Zato se prične setev v mrzlejših in mokrejših goratih krajih pozneje, kakor v nižavah s toplejšim in manj vlažnim podnebjem. Pri setvi v jeseni je pa ravno narobe. Tu se setev v krajih s težko zemljo in mrzlejim podnebjem poprej mora začeti, kakor na zemljiščih z lahko zemljo in toplejšim podnebjem.

Od pravega časa setve je odvisna bolja ali slabeja žetev. V pridelku so zategadel razločki za polovico veči ali manjši. Zato se ne sme zanemariti setve pravi čas.

Pri setvi naj se skrbi, da vsaka rastlina dobí primeren prostorček, in da niso nekatere na kupu, druge pa prav redko stojijo. Tako dobí vsaka rastlina iz zemlje živeža po potrebi, pa tudi vnanji zrak more do nje. Sejati se more tedaj lepo enakomerno, čemur z roko ni vsak kos. Sejavnice to delo bolje opravljajo.

Vsejano seme se mora vsaj toliko v zemljo pokriti, da dobiva vlago, ki je za kaljenje potrebuje; preveč pa seme ne sme z zemljo nasuto biti, ker potem nima potrebnega zraka. V lahki zemlji zna zato seme globokeje biti, kakor v težki. Zato semena trav, detelj itd. smejo prav plitvo pod zemljo priti. Debeleja semena žit, turšica, grah, bob itd. se morajo po lastnosti zemlje 2—8 cntimetrov globoko sejati.

Gospodarske novice.

* *Župan v Gradcu* je oklical razglas, v katerem vse posestnike, ki imajo vrte, resno opominja, naj se spravijo na pokončavanje gosenic, katerih je letos na kupe povsod. Dalje jih pa opominja ob enem tudi, naj ne zanemarijo pokončevanja pomladanskih hroščev (kebrov), kedar pride čas za to. — Kaj pa naši drugi župani? Ali so že storili kaj proti mrčesnim nadlogam, kakor predpisuje dotična postava? Zadnji čas je, da zdramijo nemarne gospodarje, katerim ni žal, da jim gosenice poberó velik del pridelka!

* *Na deželni vinorejski šoli v Kremsu* je bila nedavno preskušnja onih učencev, ki imajo letos v to šolo sprejeti biti. Na tej šoli je — kakor časnik „Oekonom“ piše — nekoliko štipendij, ki jih daje dežela. „In čuda! ni se oglasilo toliko mladih ljudí, da bi se bile vse štipendije oddale. Očetje tožijo in tožijo, koliko jih stane izreja njihovih otrok; če se jim pa prilika ponudi, da bi njihovi otroci brez stroškov mogli se učiti potrebnih vednosti za svoj stan, pa ne marajo za to!“ — Enaka se tudi Kranjski Slapenski sadje- in vinorejski šoli godí, kjer ste letos tudi 2 štipendiji neoddani ostali in se jih je le 6 oddalo.

* *O vinski trgovini na Hrvatskem* — piše „Gosp. list“, da je sedaj tako malo kupčije, da take že davno ni bilo. Dostavlja pa, da je po vsi Avstriji enaka razen onih krajev, kjer imajo črna vina. Manjši posestniki so že davno prodali vso svojo zalogo, trgovci pa ne prodadó vina, nadjajoči se, da bode spomladi črnemu vinu cena poskočila, čeravno se že zdaj plačuje po 3 do 5 gold. hektoliter dražeje, kakor bela in rdeča vina. V okolici Buda-Peštanski je cena belemu vinu od leta 1877. po 10—15 gold. hektoliter, vinu od leta 1875. in 1876. pa po 14 gold. in še više. V podžupaniji Zagrebški in njenih bližnjih krajih je cena vedru po različnosti robe od 5 gold. 50 krajc. do 7 ali 9 gold. Na spomlad utegne nastati živahneja trgovina, ker je stare robe malo in je lanska letina slaba bila.

Znanstvene stvari.

Zapisnik 42. odborove seje Matice Slovenske

v Ljubljani 6. marca 1878.

Vdeležilo se je seje 17 Ljubljanskih odbornikov in izmed vnanjih gosp. Luka Svetec.

Prvosednik dr. Jan. Bleiweis pozdravlja odbornike prejšnje in novo izvoljene, o katerih je prepričan, da bodo v duhu edinosti marljivo delali na čast „Matice Slovenske“ in na korist naroda našega.

Potem se zapisnika 41. odborove seje in pa poslednjega občnega zbora po nekaterih prebranih točkah odobrita.

Zdaj bere odbornik in tajnik Andr. Praprotnik izid volitev pri zadnjem občnem zboru. Vsi izvoljeni gospodje so sprejeli odborništvo, razen gosp. dr. Strbenca, ki piše odboru, da daleč od Ljubljane kot odbornik ne more koristiti, zatorej se odpové odborništvu in tudi podpredsedništvu; sicer pa hoče delati po zmožnosti v pospeh „Matice“ naše“ in ji pridobivati novih udov, katerih je dva že pridobil. — Prof. Marn nasvetuje, naj se dr. Strbenec v odborovem imenu naprosi, da naj kot vnanji odbornik ostane v odboru. Predlog se enoglasno sprejme.

Prof. Hubad v pismu, s katerim naznanja, da rad stopi v odbor, tudi opisuje načrt svojega znamenitega rokopisa o starožitnostih slovanskih; prof. Šuklje pa javlja, da se že več časa pečá z zgodovino francoske revolucije in da je pripravljen in bode kmalu Matičinemu odboru izročil izvirni spis o znanih „girondistih“.

Na vrsto pride zdaj nova volitev upravnikov Matičinih. Bili so izvoljeni: za predsednika dr. Janez Bleiweis, za podpredsednika pa gospoda Peter Kozler in prošt dr. Jarec; za blagajnika g. Iv. Vilhar. Bivši Matičin knjižničar prof. Vavrů prosi, da bi ga ne volili več, ker mu ni mogoče ta posel dalje opravljati. Odbor mu izreka toplo zahvalo za 13letno njegovo marljivo delovanje in izvoli g. Fel. Stegnarja,

naj bi s tajnikom vred vredoval knjižnico. — Za pregledovalca računov izvoljen je dr. Zupanec, za ključarja pa gospoda Fr. Souvan in K. Klun. — Za tajnika ostane odbornik Praprotnik, ki pa pravi, da hoče ta posel še to leto opravljati, da bodo stvari vredjene, potem pa tajništvo radovoljno prepušča komú drugemu v odboru. Dr. Zupanec nasvetuje, naj se tajniku za mnoga njegova opravila nagrada zvikša. Gosp. Močnik ta predlog toplo podpira. Dr. Poklukar pa nasvetuje, naj se razpošiljanje knjig in enaka čisto mehanična opravila izročé komu drugemu, da se tajnik oprostí tacega posla. Po daljšem razgovoru se sklene, naj gospodarski odsek to stvar pretrese in odboru nasvetuje, koliko nagrade bi se dalo tajniku in koliko knjižničarju.

V odsek za izdavanje knjig se izvolijo gospodje: dr. Jan. Bleiweis (načelnik), Klun, Marn, Močnik, Parapat, dr. Strbenec, Fel. Stegnar, Tomšič, Urbas, Vavrů, Praprotnik, Zupančič, Hubad, Šuklje in Kržič. — V gospodarski odsek izvolijo se gospodje Souvan (načelnik), Klun, Tomšič, Vilhar, dr. Zupanec in Robič. — Dr. Poklukar nasvetuje, naj se naprosi gosp. Robič, da pomaga tajniku in knjižničarju pri vredovanji knjig, — g. Stegnar pa temu nasvetu pristavlja, da zlasti tudi še pri vredovanji zapisnikov. Gosp. Robič svojo pripomoč radovoljno obljubi.

O „Letopisu“ za 1878. po predlogu predsednikovem se ukrene, da ga izide vsake tri mesece po 5 tiskanih pôl, zadnji snopič pa zarad kazala, imenika itd. naj bode še nekoliko obširniši. Za vrednika se naprosi predsednik dr. Bleiweis. Poročila o odborovem delovanji in o odborovih skupščinah bodo se po nasvetu gosp. Kluna objavljala v „letopisu“ samo zapisnikarsko po zgledu poročil deželnega odbora in razglašala v „Novicah“.

Za posebni tisek za letošnje leto je pripravljen rokopis: „Pot okolu sveta“. — Sklep o „Flori slovenskih dežel“, katero za „Matico“ spisati je volja prof. Glowackega, in o „slovensko-hrvatski slovnici“, katero izdeluje prof. Fr. Marn v Zagrebu, pripušča se odseku za izdavanje knjig z željo, da o obojem kmalu poroča odboru.

Prof. Marn razjasnuje, zakaj da pri zadnjem občnem zboru o slovensko-hrvatski slovnici ni nič ugovarjal. Odsek za izdavanje knjig je bil že l. 1868. sklenil tako slovnico na svitlo dati, ter je to leta 1870. naznanil občnemu zboru, kjer nihče proti temu ni oporekal. Najprej se je ponudil g. Žepič, da bi jo bil spisal, ker se je pa on lotil latinske, dovršil je to g. Franjo Marn, profesor v Zagrebu. Gospoda Cigale in Žakelj sta jo pregledala in pohvalila; nasvetovala sta le nekatere premembe, ki jih pisatelj tudi izvršuje. Slovensko-česka slovnica, katera se je pri občnem zboru grajala, „Matici“ tudi ni bila na kvar; ona jo je založila, pa dobí za-njo izdani denar nazaj in ga je dobila že menda večidel, pisatelj pa ni nič dobil, in bode imel le one zvezke, ki bodo ostali, kedar bodo „Matici“ poplačani vsi stroški. Slovnica pa je bila koristna, mnogo mladeničev se je po njej naučilo českega jezika, in prav enako bo tudi s hrvatsko-slovensko novo slovnico. — Odbor je vzel to zgodovinsko razjasnilo na znanje.

Gosp. Križman naznanja, da spisuje slovensko-italijansko slovnico, da bi mogli Slovenci s pomočjo domačega jezika seznaniti se z jezikom in slovstvom svojih sosedov Italijanov. Ponudba se je izročila odseku za izdavanje knjig, kateri naj odboru pred vsem o principu poroča: ali bi utegnila ta slovnica spadati v vrsto onih knjig, ki jih Matica sama izdaje ali njeno izdanje podpira.

Prof. Hubadu se za spise „letopisu“ namenjene dá na račun sto gold. nagrade.

Na vrsto pride potem razprava, kateri tiskarni naj se tisek Matičinih knjig izročí letošnje leto? Tajnik odpečati ponudbi, ki ste ji poslali Blaznikova in narodna tiskarna.

Blaznikova tiskarna zahteva za tisek ene pôle sedanjega formata Matičinih knjig v 2500 iztisih 26 gld. 50 kr. in za papir za ravno toliko iztisov 19 gld., tedaj vkup 45 gold. 50 kr.

Narodna tiskarna pa zahteva za tisek ene pôle 26 gold., za papir 20 gold., tedaj vskup 46 gold.

Sprejme se cenejša ponudba Blaznikove tiskarne.

Akademičnemu društvu „Hrvat“ v Pragi podaré se letošnje Matičine knjige.

Gosp. Köke-u se dá nekaj denarja za zemljevide lanskega leta.

Gosp. dr. pl. Premerstein, c. kr. bilježnik v Tominu, sprejme se za poverjenika za Tominski okraj.

Za ude se sprejmó gospodje: Dečko, Rajakovič, Balič, Solkanski Andrej, Haubenreich, Karba, Žitnik, Kurent, Kokalj, Kavčič in Kraigher.

Zgodovinske stvari.

Turki pred Dunajem.

Priredil M. Molek.

Turki vdrugič pri Dunaji. (1683.)

(Dalje.)

Staremberg je bil neutrudljiv; obhodil je mesto vsak dan okrog in krog po dnevi trikrat, po noči pa enkrat; ogledal podkope, nasipe in založnice (magazine). Ker se je sovražnikovemu ognju le preveč izpostavljal, bil je po krogli ranjen, k sreči ne nevarno. Nestrpljivo je pričakoval, kak vspeh bodo podkopi imeli, ki jih je dal naravnost nasproti Turškim izkopati. Prav blizo je stal, in ko se je kater unel, zemljo potresel in kolikor toliko Turčinov kvišku vrgel, gledal je pozorno, in vesel je bil, kedar je kakih sto Turčinov proti nebu k Mohamedu „v nebesa“ sfrčalo; svoje dobre in prebrisane delavce pa je objemal samega veselja in jim daroval denarja in podelil častnih znamenj.

Kakor je Staremberg junaško branil Dunaj, tako strogo je gledal tudi na notranji red in mir svojih ljudí. Nek stotnik, ki je le par trenutkov zabranil udariti na sovražnika, bil je v verige ukovan in pred mestno sodnijo peljan, da se opraviči za upor svoj. Ravno tako hudo se je godilo nekemu častniku, ki je dopustil, da so se Turki čez noč pred Lebeljskimi nasipi v zemljo zakopali; Staremberg mu je dal za to na izbero vislice ali pa samo s 24 vojaki iz mesta iti Turška dela pokončavat. Z nezadovoljnimi vojaki se ni celó nič šalil; smrtna kazen je bila koj pri rokah. Tudi dva dečka, ki sta Turkom pot kazala, zadela je smrtna kazen, dasiravno sta bila stara še le kakih 10—15 let.

Zvonovi po vseh Dunajskih cerkvah so omolknili; le edini Šentštefanski so s svojim slovesnim in resnodonečim glasom naznanjali boj in ogenj. Kedar so ti zvonovi se oglasili, hiteti je moralo, kar je bilo za orožje sposobnega, na „novi trg“, na „cesarski dvor“ i. t. d., žene pa so morale vodo pripravljeno imeti.

Po svojem načinu in po svojih mislih delal je tudi Turški poveljnik; ogledoval je, kako delo napreduje; po težavnejših in nevarnejših krajih dal se je nesti v

naslonjači, podobnem kakemu tronu okovanemu z železom; pri tej priliki obdaroval je delavne, nemarne in neubogljive pa kaznoval. Tem bolj srdit pa je izvrševal svoje oglede še zato, ker mu je sultan po poslancu sporočil, da obleganje prepočasno napreduje.

Starembergu se je njega dni očitalo, da je toliko čvrstih mož pri naskokih zgubil, češ, da jih je gonil kakor živino v mesnico. Al v takih slučajih skoraj drugače biti ne more; treba je bilo sovražnikovo delo pokončevati, treba pokazati mu, kolika je moč in hrabrost posadke v mestu. In res, le na taki način so se godila tukaj čudovita dela hrabrosti, ki so z neizbrisljivimi črkami zapisana v zgodovini, kako oblegajo naj se mesta. Vsaka ped zemlje bila je drago plačana — s kupom mrličev; vse podzemeljsko bojevanje pridobilo je le nekoliko lopat zemlje. Zgodovina ne našteva ravno preveč takih izgledov, kakor so se tukaj pokazali. Kako je Starembergov polk vkljub štirikratnemu naskoku „cesarski grad" branil; kako vojvoda Virtemberški sovražnika v jarku zgrabil; kako stotnik Hafner na okopu in pri jarku Lebeljske trdnjave le s 50 možmi goreče palisade (obkole) pogasil in na tisoče pridrlih janičarov nazaj vrgel, — to vse so dela nenavadne hrabrosti.

Srčnost v mestu je bila velika, ker so za poveljnike imeli toliko hrabrih mož; rado se tedaj zgodi: „kakoršen učenik, tak učenec." Še priprosti vojaki so doprinašali junaška dejanja. — Nek kirasir (jezdec v oklepu) Götzovega polka preplaval je široko Donavo ter srečno čez nasipe noter v mesto prišel s pismom na vratu, z voskom dobro zapečatenim in zavarovanim; izročil mu ga je bil vojvoda Lotrinški. Vrnivšega se vjeli so Turki in peljali ga k velikemu vezirju. Življenje otel si je pa le s tem, da je pretirano pripovedoval, to je, v sili se lagal, koliko je pomanjkanje v mestu in kako obupni so že vsi. S tem se je bil Turkom tako prikupil, da so ga izpustili. To Turkom veselo poročilo se je po vsem taboru razglasilo, pismo pa pisano ne s črkami, ampak s številkami, so v mesto poslali (vstrelili) s pristavkom: „Nepotreben trud, da s štvilkami pišete! Vaš obupen stan je že tako celemu svetu znan. To je pravična kazen nebes, ker ste dražili srd sinov preroka Mohameda".

Med hrabrimi bojniki zaslovélo je Kolšickijevo imé in nepozabljeno ostalo. V priznanje njegovih zaslug dobil je pravico, da je napravil prvo kavarno na Dunaji pri „Štefanskem" pokopališči" v „ključarskih ulicah". „Brat srček" imenoval je on vsakega, tako zvali so ga tudi drugi. In še zdaj hrani prvi kavarnar „podobo ‚brata srčka". (Dal. prih.)

Politične stvari.

Avstrija in slavjanski jug.

Najvažnejša dogodba zadnjih dni je nagli prevrat Avstrijske politike gledé dogodeb na jugu. Komaj pred mesecem dni niso hoteli na Dunaji in v Peštu nič slišati o tem, da bi Avstrija zasedla Bosno in Hercegovino, danes pa je to že gotova reč; priprave se vršé kar mogoče naglo, da maršira najmanj 60.000 mož v omenjeni deželi.*) Kar je pa še važneje, je to: Zdaj naša vojna ne gre — kakor skonca, če bi se bilo to zgodilo — dol z nalogo žandarja, tedaj le mir delat, zdaj pomeni zasedenje (okupacija) že menda tudi prisvojitev (aneksijo) teh dežel.

Pri tem se nam vriva vprašanje: kako je to prišlo, da Avstrija stegne svojo roko zdaj po deželah, katerih se je prej z vso svojo močjo branila? Je li temu vzrok notranji, to je, boljše prepričanje, ali pa kak pritisek od zunaj?

Ker dandanes vlada še samonemška in magjarska politika v Avstriji, je za prvi del vprašanja težko najti dovolj tehtnih razlogov; prej jih je iskati zunaj Avstrije, prevagal je morda strah, kajti če bi o razpadu Turčije teh dežel ne hotela Avstrija, bi se našel kdo drug, ki bi ju vzel, in to gotovo prej v škodo, kakor na korist Avstrije.

Morda sta oba ta razloga odločila na Dunaji in v Pešti.

Se vé, da po tem odločnem koraku nastane povsod zopet vprašanje, kaj se ima zgoditi s pridobljenima deželama, komú pripadete: Avstriji ali Ogerski, ali obema skup ali pa morda vsaki ena?

Magjari so se sila dolgo upirali prisvojenju teh dežel in zato navajali mnogoterih vzrokov. Glavnega vzroka: da se namreč bojé prevelike množíne Slovanov, niso stavili prvega, ker so se nadjali, da s pridobljenjem bogatih „begov" na svojo stran bodo lahko brzdali slovanski element. Bolj so se opirali na to, da pridobitev Bosne bila bi Avstriji le na škodo, ker bi jej nikdar nič ne nesla, ampak jo še veliko stala. Ta razlog je prazen; res je, da po slabem Turškem gospodarstvu je dežela razdjana, kakor kaka kmetija, ki je prišla na boben; al Bosna ima v sebi sila veliko zakladov; naj se le po cestah, železnicah, rudokopih, umnem gospodarstvu itd. odpré pot do njih, potem postane ena najbogatejših dežel na jugu. To so zdaj tudi v Pešti spoznali, zato zahtevajo Bosno in tudi Hercegovino za krono Ogersko, češ, da imajo do teh dežel zgodovinske pravice.

Al če se že govorí o zgodovinskih pravicah, jih do Bosne ima le Hrvatska; da je Hrvatska zdaj zedinjena z Ogersko, to tù nič ne veljá. Tudi jih ne bo zasedla Ogerska sama, ampak Avstro Ogerska; obojna armada gre dol, stroške bo plačala obojna državna blagajnica. Na ta način bi se spodobilo, da bi pripadli obema. To pa bi oviralo pogodbo med njima, ker v tej pogodbi ni za to nobene točke.

Najnaravneje in najkoristneje bilo bi za Avstrijo, ako se Bosna in Hercegovina pripnete Dalmaciji, ker ste jej tako že naravna naslomba. Cislajtanija nima prave pravice do Dalmacije, pač pa pripada po zgodovinskem pravu Dalmacija k Hrvatski in Slavoniji. Tukaj se zgodovinsko pravo stika popolnoma z materijalnimi zadevami. Dozdaj je bila Dalmacija odtrgana od dežel svoje naslombe, in če ostane združena z Avstrijo, s katero jo ne veže niti zgodovina, niti materijalni blagor, nima nobene prave prihodnosti. Če se pa z Bosno in Hercegovino vred Dalmacija združi zopet s Hrvaško do „trojedinega kraljestva", bo kot pomorje zopet ena najvažnejših dežel našega cesarstva se mogočno povzdignila. Tudi za Granico je potrebna kolikor mogoče kratka zveza z Bosno, ker ves Bosniški promet ima svojo pot proti Granici.

Se ve, da ta načrt Magjarom ne bo prav po volji. Ustavljali se bodo na vso moč združenju Bosne in Hercegovine z Dalmacijo, še huje pa zvezi teh s Hrvatsko in „trojedinemu kraljestvu". Če se ta zveza izvrši, je to kraljestvo moč, katere bi ne mogli, kakor zdaj, Magjari imeti v vojnicah. Zavoljo tega pa ni treba, da bi se Hrvatska popolnoma odtrgala od Ogerskega; bilo bi treba le nekaterih premem b, po katerih

---

*) Ta novica že danes ni več resnica. Politika Andrassyeva je pravi unicum na svetu, podobna onemu aprilskemu vremenu, ki je vsak dan devetkrat drugače.

Vred.

bi bila ž njo v isti razmeri, kakor je Ogersko z Avstrijo. —

Na Dunaji menda še niso daleč, da bi si glavo belili s premišljevanjem, kam z Bosno in Hercegovino, kedar ji pridobimo. Vendar so se že kolikor toliko sprijaznili z mislijo, da je zasedenje njino vsaj potrebno zlo za Avstrijo. Strogo nemški politikarji se bojé tega iz „političnih vzrokov", to je, dežela bi jim bila že všeč, ne pa prebivalci, ker bi ti pomnožili slovanski element in bili nevarni sedanjemu gospodstvu nemškemu in magjarskemu v Avstriji. Al ta gospôda ne pomisli, da dokler ostanejo razmere takošne, kakor so še dandanes, ne pride Avstrija do notranjega mirú in ostaja vedno bolna država, ki se ozdravi le tedaj, ko postanejo vsi njeni udje, to je, vsi njeni narodi ravnopravni.

In tako mislimo, da je zdaj tudi Avstrija o jugoslovanskem vprašanji nastopila pravo pot, po kateri jej bo kolikor toliko mogoče popraviti to, kar je Peštanska in Dunajska politika do zdaj zamudila. Da je zasedenje Bosne in Hercegovine po Avstriji tudi drugim vladam — izjemši morda Angleško — po volji, o tem zdaj ni več dvoma. Angleška pa je ostrašena in meč že vtika v nožnice. Tedaj upajmo, da Avstrija, ki je zadnja leta le dežele zgubljala, pride zdaj do tega, da si pridobí novih dežel — in to celó na mirni poti.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu starega skušenega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

Iz globočine morjá.

(Dalje.)

Trgovec si vnovič obriše potni obraz, potem nadaljuje:

„Jaz sem si vso to reč že, kolikor sem tega zmožen, premislil. Blagajnik tega ni mogel sam storiti, to bi mu bilo nemogoče. Gotovo ima sokrivce, in sicer pri omenjenih treh trgovcih in morda tudi na pošti. Vendar one hiše, ker sem ž njimi v velikih denarnih zvezah, ne smejo nič zvedeti o tem, kar se je zgodilo, zato sem jim že danes telegrafično naznanil, da sem prejel njihove nakaznice in jih le založil, tako, da so mi še le danes v roke prišle."

„Prav tako! To utegne biti tudi za preiskavo ugodno, ker bodo sokrivci, katere Spitler gotovo imá, manj previdni postali. Najprvo pa gré tù za to, da doidemo glavnega hudodelnika. Mi morete narekati popis njegove osebe?"

Na to mi narekuje trgovec kolikor mogoče natančen popis Spitlerjeve osebe. Iz tega omenim le, da je imel gosto in dolgo brado, rujavkaste lase in nad levim očesom kosmato bradovico in da je bil srednje, a čokaste postave."

„Jaz vem", nadaljuje trgovec, „da bo težko doiti ga, ker se je na vse to gotovo že mesec dni pripravljal, si toraj pot do morja že ogladil. Vrh tega je že teden dni na poti. Tu je treba več ljudí in zanesljivih, ki se vsi ob enem podajo na različne kraje sledit za njim. Se vé, da se tu zanesem najbolj na vašo bistroumnost in izkušenost v takih rečeh. Da bi se pa ničesar ne zamudilo, kar utegne pospešiti, da se zasači hudodelnik in denar — denar je meni glavna reč — vam izročim tu za zdaj 10.000 gold. v ta namen, da razpošljete po svoji previdnosti bistrih in izurjenih agentov na vse kraje za njim, pa tudi v tista mesta, kjer so ti trije trgovci, opazovat njihove služabnike. Ta znesek je za zdaj. Če bo treba, še dodam. Tistemu pa, ki mi zasači Spitlarja z denarjem vred, obljubim nagrade 50 000 gold., in to zato, ker sem prepričan, da Spitlerja ni več v našem cesarstvu. Kdor ga zasledí in gre za njim, tistemu plačam pot, naj bo tudi v Ameriko ali Avstralijo."

Jaz sprejmem to njegovo ponudbo, ker mi je bilo s skušinj znano, da policijski agenti so mnogo pridnejši pri zasledovanji, če se imajo še kake denarne nagrade nadjati. Vrh tega bo, to sem že sprevidel, preiskava stala mnogo denarja, protipostavno pa ni, ako se od kake druge strani pravici gmotno pod pazduho seže, da se jej pomaga prej do cilja.

Trgovec odide obljubivši mi, da bo tudi sam marljivo opazoval in mi vsako količkaj važno reč brž naznanil. Ko sem sam, skusim si sestaviti vse, kar mi je trgovec povedal, da si potem naredim načrt, po katerem bi mi najbolj kazalo lotiti se preiskave. Da mora biti, kolikor gre, tajna, to sprevidim prvi hip, in sicer tajna ne le zarad trgovca, ampak tudi zato, ker se je le na ta način nadjati kakega vspeha. Glavna in najprva reč je zdaj zvedeti, kam se je hudodelnik z denarjem obrnil. Da ga bo težko dohiteti, ker je imel za beg že sedem dni časa, to mi je brž jasno. Zvedeti pa, kam je bežal, bilo bi najlože po njegovih sokrivcih. Na vsak način je treba naglosti.

Po kratkem premišljevanji imam načrt ravnanja pred sabo. Sklenil sem lotiti se te zamotane reči tako-le: Nemudoma pošljem tri najbolj spretne in zvite policijske agente v one tri mesta, kjer so bile trgovske hiše, katere mi je trgovec Ripar naznanil; ti agenti dobé oblast rabiti tudi ondašnje policijske organe pri svojem poslu. Ob enem dam jaz opazovati strogo tu osobstvo Riparjevo, sam pa se poslužim telegrafa, pošte in železnice, da bi našel sled za hudodelnikom in mu zaprl pot, če še ni na morje všel. Ako pa je že na morji, potem je staviti deset proti enemu, da nam je za zmiraj všel. Naj tu kar naprej povem, da sem imel strašno malo upanja, da bi z najumnejšim postapanjem kaj druzega dosegel, kakor k večemu, da dobim sokrivce Spitlerjeve v pest. Kajti kdor vé na tako zvit način prisvojiti si toliko denarja, bo že tudi za to vedel skrbeti, da spravi sebe z denarjem vred na varen kraj, kjer bi pravica težko za nj zvedela. Vkljub temu sem sklenil vse storiti, kar je bilo v moji moči, in spraviti ves policijski aparat na noge.

Trije agenti, previdení s pooblastili in vsem, česar treba, brž odpotujejo; šest zanesljivih in najspretnejših odločim za opazovanje Riparjevega osobstva. Na to se podam v hišo, kjer je Spitler stanoval. Tu je vse zaprto in gospodar mi pové, da je „gospod blagajnik", ki je kot samec imel najeti dve sobi, pred tednom nagloma odpotoval, rekši, da hiti k materi na smrt bolni in da ga pred tednom dni ni treba pričakovati. „Ključe — pravi gospodar — je sabo vzel. Do zdaj ga še ni bilo nazaj, a danes ima priti."

Zavedajoč se, da je treba tudi tu prikrivati, kar se je zgodilo, malo premišljujem, s kakim vzrokom bi dal odpreti stanovanje hudodelnika. Brž mi šine misel v glavo.

„Jaz sem njegov prijatelj" — pravim — „in imam tu telegram od njega, po katerem me prosi, naj odpovem stanovanje in plačam najemščino do konca meseca, njegovo robo pa naj pošljem za njim, ker ga ni volja vrniti se, ampak bo prevzel gospodarstvo po umrli mu materi."

„Škoda za tako vrlega najemnika! Vselej je točno plačal naprej in tudi za ta mesec je že vse plačano. Toda kar je, je. Ali vam je poslal tudi ključe?"

„Po telegrafu to ni mogoče, dragi. Saj boste vi imeli kake druge, ki odpro sobo, sicer bo treba iti po ključarja“.

„Ne bo treba! Jaz imam od vseh stanovanj po dvojne ključe, da si najemniki lahko pomagajo, če kateri po naključji svoje zgubi.“

„Tedaj odprite, prosim, in bodite priča, da bomo vse tako sabo vzeli, kakor bomo našli.“

Gospodar gre po ključe in odpre in jaz vstopim z dvema civilno oblečenima policijskima agentoma. Po sobah je vse lepo pospravljeno, omare in miznice zaklenjene.

„Je hišno orodje njegovo?“ prašam nazočega gospodarja.

„Ne! Le uni dve škrinjici, ki stojite tam v kotu. Vse drugo je moje.“

„Tedaj bo treba vse odpreti, da vzamemo ven, kar je njegovega, in spravimo v škrinjici.“

Gospodar se malo obotavlja, a ko mu zagotovim, da bom plačal škodo, če se je pri odpiranji po ključarji kaj zgodí, privoli in pošlje po ključarja. Po omarah in mizah ne najdemo druzega, nego nekoliko obnošene obleke, nepopisanega papirja ter časnikov. Vse to zložimo in zvežemo skup in odpravimo z zaklenjenima škrinjama skup v mojo pisarno. Tu dam odpreti tudi škrinji, a v njih je le nekaj knjig in novejše obleke, druzega nič. Temu se nisem posebno čudil, ker sem vedel že naprej, da je hudodelnik vničil vse, kar bi utegnilo le količkaj kazati sled za njim. Vendar ukažem vse to shraniti. (Dal. prih.

Mnogovrstne novice.

* *Čudne vremenske prikazni.* Ko po večem delu našega cesarstva vlada sedanjemu času primerno vreme, se bere o tako silnem deževji prve dni tega meseca na Českem, da je reka Laba (Elbe) velike povodnje včinila v Pragi in več druzih krajih. Vrh povodinj pa je v Pragi in v okolici 8. t. m. skor z jasnega neba grmeti in bliskati se začelo kakor poleti, potem pa je s silnim viharjem snežilo. Prav tako je bilo tudi na Dunaji. In čudno! tudi na Kranjskem v Mokronogu (drugej menda nikjer) je 7. dne t. m. grmelo in treskalo kakor poleti. 9. dne t. m. pa je padlo na Semeringu in poleg južne železnice še dalje v gornjem Štajarskem snegá za čevelj na debelo.

* *Pater Sechi, eden najslavniših zvezdoznancev,* je nedavno umrl v Rimu. Rojen leta 1818. v Reggiji je stopil v samostan jezuitov, postal profesor fizike in matematike in spisal mnogo naravoznanskih knjižic, posebno preiskave o solncu in nepremičnih zvezdah; najimenitniše njegovo delo pa je „Le soleil“, ki je v Parizu leta 1870. na svitlo prišlo, v katerem preiskuje solnčne maroge in solnčna mraknenja. Zapustil pa je nedovršeno delo o „kemiji solnca“.

* *Največi bogatini svetá* dandanes so: Amerikanec Makey, Rothschildi, Amerikanec Jones in Angleški vojvoda Westminsterski. Premoženje Amerikanca Makey-a se ceni na 1100 milijonov mark (marka je 50 krajc. po našem denarji) z 25 milijoni gold. letnega dohodka, — Rothschildovo na 800 milijonov mark z 20 milijoni gold. letnega dohodka, — Jonesovo na 400 milijonov mark z 10 milijoni gold. letnega dohodka, — vojvoda Westminsterskega na 320 milijonov mark z 8 milijoni gold. letnega dohodka.

* *Tako grozna lakota je v Kini,* da glavar dežele Honan samo v tej deželi stradajoče ljudí šteje na 2 milijona, za katere se vsak mesec 300.000 pikul rajža potrebuje samo zato, da glada (lakote) ne mrjó. Z vsem denarjem, ki ga je vlada za nakup živeža dovolila, pa ni bilo mogoče do sedaj več kupiti, kakor 140.000 do 150.000 pikul rajža. — Tem revežem bi pač lahko zdatno pomagali gori imenovani bogatini.

Naši dopisi.

Iz Gradca 6. marca. — Kakor drugi škofje, tako je tudi naš prečastiti knezoškof Zwerger razposlal o začetku pôsta pastirski list vernikom svojim in duhovščini svoji. Da liberalni brezverci to škofovo pismo pisano gledajo, nam bode verjel vsakdo, če mu povemo, da — poleg postnih predpisov — z gorko besedo razlaga važnost **volitev za deželni zbor.** Blagi gospod vé in vidi, kako vse žile napenjajo liberalci, da bi od Bismarka osnovani „kulturkampf“ tudi v Avstriji čedalje bolj prodiral in katoliško vero uničil, kajti „boj, napovedan naši veri“, to je „kulturni boj“. Viši duševni pastir, ki ima skrbeti za duševni in telesni blagor svojih ovčic, ne sme tedaj prezreti nobene prilike, da bi glasú svojega ne povzdignil za opomin, naj čujejo, da društvo človeško ne trpí škode. Tako je storil naš prečastiti gospod knezoškof. Volitve deželnih poslancev za deželni zbor Štajarski so bile razpisane, ko je za pustni čas začel zlagati pastirski list. Srce ga je tedaj gnalo, za predmet te okrožnice izbrati si govor o veliki pomembi volitev pravih mož za deželne poslance. Zato vsacega, bodi si kakoršnega koli stanú, svetnega ali duhovnega, kliče na volišče, rekoč: **„voliti poslance ni samo le važna pravica, ampak tudi sveta vestna dolžnost vsacega, kdor ima to pravico.** Od volitev pravih mož ni samo odvisna svetna, ampak dandanes tudi večna sreča; le, če takih mož večina sedí v zborih, se bode povrnil blagoslov Božji, ki nas je povsod zapustil tako, da čedalje globokeje gazimo v nadloge in revščine.“ — To so krepke, pa tudi resnične beseda našega škofa, ki ne spada v vrsto nekaterih svojih kolegov, katerim so volitve le posvetna reč, v katere se duhovščina celó mešati ne sme! Se vé, da taki glasovi izvirajo le iz ust onih škofov, ki so od glave do nog vladni možje ali kakor se dandanes imenujejo „ces. kralj. škofje“, kateri vladi, če tudi njenih načel ne odobrujejo, nočejo sitnosti delati s tem, da bi duhovščina pospeševala volitev vladi nasprotnih kandidatov. Pomenljiva je tedaj beseda prečastitega našega škofa, ki jo nahajamo v pastirskem listu, da volitev se udeležiti ni le pravica, temveč dolžnost tudi vsacega duhovna, ki ima volilno pravico.

V Gorici 10. marca. — Dežja potrebujemo! To ni morebiti posebno zanimivo za čitatelje „Novic“, a toliko važniše za nas. — „Kórsa“ pretekli torek ni bila prav živahna. Ljudi se zbere vsako leto veliko na Travniku, ali nekdanjih „kôrs“ Goriških ni moč več oživiti. Ne grá, ne grá! — Jaz si moram glavo lomiti, ako hočem kaj novic skup spraviti za „Novice“ — taka suša je v Gorici; drugim pa neki zmanjkuje prostora za — prazno slamo. Hočem reči, da — potem, ko nas leto in dan že osrečuje dnevnik „Goriziano“ — začel bode odsihmal tudi „L' Isonzo“ izhajati kot dnevnik. Evviva il progresso! Naši Goriških časnikarji so, kakor kmetje z zvonovi. Če imajo v eni vasi nove, velike, ubrane zvonove, hočejo jih koj imeti tudi sosedje po druzih vaseh. Razloček med kmeti in gospodi časnikarji je le ta, da zvonilo na kmetih je navadno ubrano, časniki pa so sicer včasih veliki ali ubrani le na eno plat — liberalno namreč in negativno. „Isonzo“ bo tedaj izhajal vsak dan. Preselil se je iz Paternolli-eve tiskarne v Seitz-ovo. — V seji našega mest

nega starešinstva od 2. t. m. se je potrdil načrt olepšav krog Velike cerkve, o katerem sem že parkrat pisal. Stroški bodo znašali čez tritisoč gold. Pa ne, da bi municipij vse plačal; — prevzv. nadškof so dali 1000 gl., nekaj bode dala cerkev, ostalo se poravná po radovoljnih doneskih. Novi farovž pred cerkvijo je vendar enkrat dodelan in to spomlad pojdejo kôrni vikarji va-nj stanovat. — Tisti odbor, ki je uni dan nabiral doneske za mrtvaško opravo v prvostolni cerkvi, ko je bila tridnevnica za rajnc. papeža, podaril je veči del črnega platna cerkvi, katera ni dosedaj nič tacega imela. Ker je nekaj denarja še ostalo, ustanovil je odbor eno večno mašo za Pija IX. — Za mestno kopališče je starešinstvo v isti seji likvidiralo 29.765 gld. — Preteklo zimo ni imelo kopališče skor nič opraviti.

Novomesto 8. marca. — Žalostna novico imam danes naznaniti „Novicam", da nam je nemila smrt vzela obče spoštovanega kanonika in okrajnega šolskega nadzornika gosp. Karola Legata, bivšega ravnatelja Ljubljanske normalke in preparandije. Več časa je bolehal z znamenji zmešane pameti, dokler ga ni previdnost Božja 5. dne t. m. rešila trpljenja. Naj v miru počiva blagi mož!

Iz Kilovč 8. marca. (*Odgovor na poslano g. Antona Žnidaršiča, poštarja na Premu, v 8. listu „Novic" od 20. febr. t. l.*) Kar debelo sem gledal, ko sem dobil „Novice" od 20. februarija t. l. „Na", sem si mislil, dandanes človek res ni pred nobeno rečjó varen. V starih letih še utegne priti v časnike, a ne da bi vedel, zakaj in kako." Ker ste, drage „Novice", v svojih predalih dale prostor napadu gosp. Ant. Žnidaršiča na mojo Vašim bralcem gotovo malo znano osebo, se nadjam od znane Vaše pravicoljubnosti, da boste imele še kak prostorček tudi za obrambo žaljenega Vašega večletnega bralca in naročnika. — Gosp. Žnidaršič je govoril o predpustnem času, naj govorim jaz o postnem času, tedaj resno. Zato naj ga najprvo vprašam: zakaj se je tako hudó ravno v mene zakadil? Ali sem mu ženitev razdrl jaz? Se ni marveč razdrla po nekem pismu iz Ljubljane? Čemu tedaj razliva svojo jezo nad menoj in mojo hišo? Saj ga je deklé, katero je snubil, po onem pismu samo od sebe popustilo, ker ga že tako maralo ni. O krivih potih toraj od moje strani niti govorjenja ni. Čudim se le, kako da gosp. Žnidaršič svoje umazano perilo pred vsem svetom razobeša. — Kar se tiče mojih sivih las, mislim, da so mi postali sivi v časti; naj le gosp. Žnidaršič gleda, da bo tudi pri njem tako. Naj misli na preroka Elizeja in poredne fantaline. Moja hiša je mirna; mi živimo med sabo in z vsem svetom v miru; ne dajemo nikomur povoda za pritožbe, tedaj tudi njemu ne. Žuganje z „drugo bakljo" je tedaj res smešno. Naj jo gosp. Žnidaršič prižgé rajši sebi, da bo njegova pošta bolj v redu, vsaj kar se tiče časnikov. — K temu odgovoru sem bil prisiljen zavoljo svoje časti, sklenem ga pa z zagotovljenjem, da se na tem potu z gosp. Žnidaršičem ne bom dalje pričkal — že iz spoštovanja do častitih bralcev „Novičnih", katerim s takim „domačim prepirom" menda kar nič ni vstreženo.*)

Anton Valenčič,
mlinar in posestnik v Kilovčeh.

Iz Vipave 10. sušca. — Ker dopisniki radi svoje dopise pričnó z vremenom, naj pričnem tudi jaz svojega. Po dolgotrajnem lepem pomladanskem vremenu nastopilo je sinoč deževno vreme, da naš Čaven ima danes celo belo kučmo na glavi. Bog daj, da kaka nevihta ne vniči nade našemu zeló zeló ubožanemu kmetiču! Še par tacih slabih letin, in naš kmet je popolnoma siromak. — V okolici ste se v kratkem dve nesreči pripetili. Mlado dekle v Podragi je neslo škaf vode, prime jo slabost — zgrudi se in izdihne za vselej. — Pred nekaj dnevi pa je pogorel hlev nekemu kmetu nad Križno goro in na pogorišči so našli tako osmojenega človeka, da se prav ne vé, kdo je bil; sodi se, da je bil nek znan berač iz trga, ki je na senu prenočeval ter tako žalostno končal življenje. — Zdaj pa še eno smešno a resnično. Pred nekaj časom pride tihotapec k premožnemu, a skopemu gospodu, ter mu ponudi več kosov sladkorja (štôkov cukra) na prodaj. Gospod pogleda pri vrhu klobuke; blagó vidi lepo, cena je nizka, — hajd! in kupčija je bila sklenjena. Gospod plača, tihotapec odide. Ko pa kupec en klobuk popolnoma odvije, vidi, da je bilo le za 1 kilo sladkorja na vrhu, drugo pa — les, in tako je bilo pri vseh klobukih. Prevarjeni pošlje za tihotapcem; al zastonj — zginil je ko kafra. — Nauk naj si vzame vsak iz te dogodbe. Vendar se pa človeku čudne misli vrivajo o tem, kako li je mogoče tihotapcem toliko blagá iz Trsta izmuzniti pri obilni finančni straži? In ali se kontrabantija nikakor ne dá zabraniti, ki trgovstvu, ki obilne davke plačuje, toliko škode dela?

Iz Ljubljane. — Kakor po vsem cesarstvu, tako je tukaj smrt ljudomilega nadvojvode Franca Karola srčno milovanje probudila. V nedeljo so se deputacije deželnega in mestnega zastopa, družbe kmetijske in zbornice kupčijske, ravnateljev tukajšnjih šol itd. podale do namestnika c. kr. deželnega predsedstva, razodet mu sočutje o žalostni dogodbi. Vladni svetnik vitez dr. Schöppl je zagotovil deputacije, kar brž o tem poročati presv. cesarju. — Včeraj ob 10. uri dopoldne pa je v stolni cerkvi bila slovesna črna maša po preblagem umrlem nadvojvodi.

— Novi c. kr. deželni predsednik gosp. vitez Kálina pl. Urbanov je v soboto na Dunaji navadno prisego storil o svoji novi službi in utegne že ta teden v Ljubljano priti.

— (*V seji družbe kmetijske 10. dne t. m.*) je gosp. predsednik baron Wurzbach pred vsem pozval odbornike, naj se izmed njih podá deputacija k voditelju c. k. deželne vlade izrazit milovanje o smrti gosp. nadvojvode Franca Karola, ki je bil tako spoštovan in ljubljen v palačah visoke gospôde, kakor v bornih kočah priprostega kmeta. Poziv gosp. predsednika se je izvršil koj po končani seji. — Obravnave današnje seje, pri kateri sta bila pričujoča gospoda zastopnika c. kr. deželne vlade in deželnega odbora, je začel dr. Jan. Bleiweis z berilom dopisa od 28. t. l., v katerem sl. ministerstvo kmetijstva družbi kmetijski naznanja, da je z živahnim zadovoljstvom na znanje vzelo prizadevanje družbe kmetijske za povzdigo domače živinoreje, in centralni odbor pozivlja, naj mu pové, ali želí, da v zadnjem družbenem občnem zboru sklenjeni načrt postave za vzdržavanje plemenskih bikov naj pride kot vladna predloga v prihodnji deželni zbor Kranjski. Po dalji razpravi je obveljal enoglasno predlog dež. glavarja viteza Kalteneggerja: naj odbor družbe kmetijske sl. ministerstvo naprosi, da izroči navedeno postavo kot vladno predlogo prihodnjemu deželnemu zboru, ob enem pa naj jo centralni odbor po sklepu zadnjega občnega zbora izroči tudi deželnemu odboru, da jo on prinese v prihodnji deželni zbor, ako bi se primerilo, da bi načrtana postava ne prišla kot vladna predloga v zbor. — Potem se je začela obravnava o tem, za katere zadeve naj družba kmetijska državne podpore prosi ministerstvo kmetijstva za leto 1879. Poročevalec o tej zadevi je bil dr. Poklukar.

*) „Novice" po tem razjasnilu obžalujejo, da so vzele neopravičeno „poslano" v svoj list. Vred.

— (*Iz seje deželnega odbora 9. dne t. m.*) Služba vrtnarskega pomočnika na vino- in sadjerejski šoli na Slapu se je podelila bivšemu učencu te šole Josipu Urbančiču. — V okrajni šolski svet Logaški je bil izvoljen Alojzij Pogačnik, trgovec v Cerknici. — Predlogu pomnoženega krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se učitelju Karolu Krištofu iz Planine definitivno podeli učiteljska služba na ljudski šoli v Bavti vasi je deželni odbor pritrdil.

— V nedeljo popoldne smo v slovesnem sprevodu na pokopališče spremili truplo 8. dne t. m. v 65. letu svoje starosti umrlega gosp. Karola Melcerja, c. k. gimnazijskega profesorja v pokoji. Bil je ranjki, po pravici rečemo, občespoštovan možak, ki ga je svoje dni tudi šolska mladina rada imela, kateri je bil bolj prijatelj nego mučitelj. Leta 1851. je bil vrednik slovenskega uradnega „Ljubljanskega časnika". Bodi mu zemljica lahka!

— („*Petrograd in Plevna*") se je zvala iz nemškega prestavljena slovenska igra, ki je v nedeljo mnogo občinstva privabila v gledališče. Igra sama po sebi je navaden „gelegenheitsstük", ki je bil v glavnih rolah dobro igran, v nekaterih ga je soufler prve gosle godel. Ker je policija prepovedala Rusko himno peti, so naši pevci peli iz čitalnice slavno znano Zajčevo pesem „V boj". Nadjamo se, da zarad te Ljubljanske prepovedi ne bo Gorčakov v prihodnji konferenci povzdignil kake pritožbe o sovraštvu Avstrije do Rusije!

— **(Vabilo k udeležbi milodarne loterije s 1000 večidel veliko vrednimi dobitki.)** Podpisani je prejel po visoko spoštovanem državnem poslancu naše stranke, dekanu pl. Pflügel-nu sledeče pismo: „Zopet je ljudomila katoliška naprava v nevarnosti, da po udarcih sedanjega časa propade. Te naprave blagi namen je, mlade ženske pôsle v svoje varstvo jemati, da se čedno izrejajo in one, ki so pravo pot zgrešile, zopet na pravo pot spravijo, onemoglim starejim pôslom pa se pribežališče odpre. Ta po večletnih dobrodejnih izkušnjah dobro znana naprava je v Lincu in se imenuje „Marijina naprava". („Marien-Anstalt; Institut zur Bildung, zum Schutze und Versorgung weiblicher Dienstboten und Asyl für alte und erwerbsunfähige.") Da se za človeštvu toliki koristni napravi zagotovi trdno stališče, smo se podpisani združili v odbor in osnovali loterijo z dragocenimi dobitki, katerim so celó presvitli cesar, cesarica in drugi iz cesarjeve rodovine darove dodali, tako, da moremo reči, da morebiti takih dobitkov, kakor je prvih 300, še nobena loterija občinstvu ni ponudila. Udano podpisani usojamo si, Vam velečastiti gospod, poslati nekoliko sreček z vljudno prošnjo, da po cenjenih „Novicah" blagovolite vabiti njih naročnike in sicer svoje prijatelje in znance, naj se udeležijo milodarne loterije z nakupom sreček, katere ne stanejo več kot **50** krajc. ena.

V Lincu 6. marca 1878.

Za odbor:

grof Henrik Brandis, državni poslenec, dekan Albert pl. Pflügel, državni poslanec, Ivan Zeilberger, državni poslanec, Karol Kettl, ravnatelj „Marijine naprave".

To pismo izročujem po želji imenovanih gospodov iz srca rad „Novicam" z nado, da milodarna naprava od ene strani, od druge dragoceni dobitki privabijo loteriji mnogo deležnikov. Da pa zvedó, kaj utegnejo dobiti za 50 kr., naštejemo le nekatere dobitke, katerih večina so zlate ali sreberne reči, pa tudi drugo blagó velike vrednosti, na priliko: celo sreberno namizje (servis), ki je darilo presv. cesarice, zlate ure, zlate verižice, cela hišna oprava za doto (postelja, omara, zofa, stoli itd.) slike z zlatimi okvirji, fino platno itd. Srečkanje je 1. maja. — Kdor tedaj želi eno ali več sreček (lozov), naj se z besedo ali pismom, kateremu priloži denar, kmalu obrne do mene. Dr. Jan. Bleiweis.

— (*Naznanilo.*) Ker se je za znanstveni časopis „Matice Slovenske" premalo naročnikov oglasilo, je odbor po izrazeni želji poslednjega občnega zbora ukrenil, da se ta časopis ne bode izdajal. Zato tiste gosp. naročnike na imenovani časopis, ki so (kar je natanko vpisano) v ta namen poslali že kaj naročnine, vljudno prosimo, naj tajništvu blagovoljno naznanijo, kaj naj se storí s poslanimi novci: ali naj se (naročnikom, ki so tudi udje „Matice") vštejejo k Matičini letnini, ali naj se obrnejo kako drugače (morda za Matičine knjige in zemljevide), ali naj se lastniku naravnost vrnejo. Tajništvo „Matice Slovenske".

☞ **Še enkrat opominjamo naročnike Ruskega lanú, naj ne odlašajo dalje po-nj priti v pisarnico družbe kmetijske.**

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — 8. dne t. m. je nadvojvoda Franc Karol, oče Nje Veličanstva cesarja, umrl v 76. letu svoje starosti. Ljubeč mirno življenje se je po odstopu cesarja Ferdinanda odpovedal cesarskemu prestolu na korist svojega sina, sedaj vladajočega cesarja Franc Jožefa. Ranjki je bil velik dobrotnik posebno siromakom in je poleti najraje živel zunaj Dunaja v Išel-nu, kjer so ga gospôda in kmet svojega „očeta" imenovali.

— Delegaciji ste pričeli svoje obravnave 9. dne t. m. in ž njimi se imajo rešiti velika vprašanja, ki segajo ne le v notranje zadeve, ampak tudi v vnanjo politiko Avstrije. V soboto je grof Andrassy odborom Ogerske in Avstrijske delegacije razložil svoje postopanje o zadevah Rusko-turške vojske. Govoril je mož prav veliko, povedal pa vendar nič; v nobeni stvari ni odkril svojih namer, nič ni rekel o Bosni, Srbiji, Bulgariji, Dardanelih in o ničemur, kar se tiče rešitve Turških homatij. Vsaka deseta beseda je bila o Avstrijskih „interesih", kateri pa so ti interesi, ni besedice črhnil. — 11. dne t. m. pa je vendar v budgetnem odboru Avstrijske delegacije rekel: **Bosne zasesti ne misli vlada;** pred kongresom ne bode mobilizacije. V pododboru Ogerske delegacije pa je Andrassy razkladal **Avstrijsko-ogerske interese,** kaj sme in kaj ne sme se zgoditi na Turškem. Al to, kar je v tej seji povedal, mora ostati še skrivno; časniki le to poročajo, da je velik vtisek naredilo na pričujoče. — Strah pa obhaja vse lojalne Avstrijane o namerah Andrassyeve politike, če je res, kar danes časniki pripovedujejo, da se vkljub sklenjenega mirú Turčija na novo oborožuje in da misli svojo armado poslati — v Bosno. Ako se to zgodí, zgodi se to le z dovoljenjem Rusije. Rusija po sedanjem vedenji Avstrije jej ne zaupa nič, marveč v njem vidi vedno sovraštvo do Rusije, zato jej je ljubše, če Turčija zasede Bosno in Hercegovino, kakor Avstrija. Al kaj bode vsega tega nasledek? Bosna in Hercegovina ste Avstriji živo potrebni; če ju ne dobi po Magjarski politiki, zgubi Avstrija na novo veliko veljave svoje v koncertu Evropskem! — Konferenca o Rusko-turških zadevah se ima začeti zadnji dan t. m. v Berolinu; vlada nemška je že razposlala drugim velikim vladam poziv v konferenco.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tiskin založba: **Jožef Blaznikovih dedičev** v Ljubljani.